

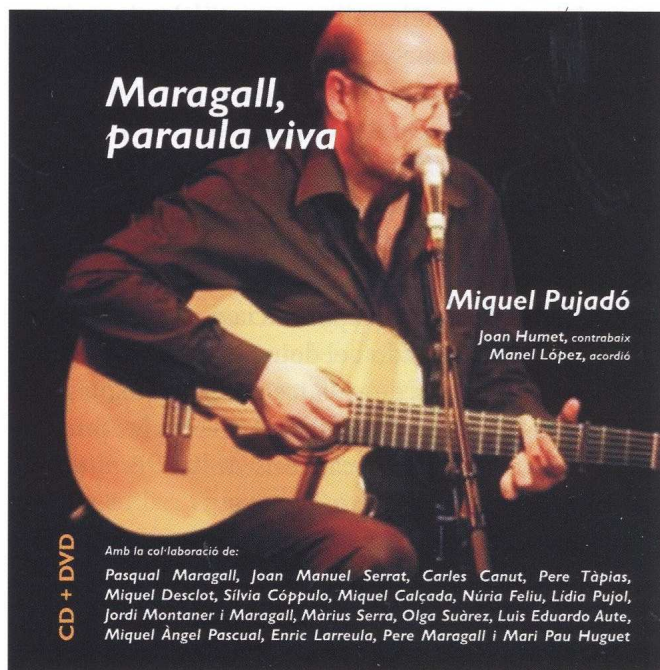
Una bona introducció popular a Maragall

per Miquel DescLOT

Quan, vora un segle enrere, la cançó culta (el *lied* alemany, la *mélodie* francesa, l'*art song* anglesa, la romança russa) es comença a retirar del primer pla de l'activitat musical pública, és la música popular la que s'ocupa de donar a la poesia l'oportunitat de recuperar la seva oralitat primigènia. Aquest procés de substitució és llarg i complex i té tant o més a veure amb els canvis socials esdevinguts al llarg de l'últim segle que amb l'evolució mateixa de la música. Es pot dir, per exemple, que amb la primera guerra mundial es tancava la història del *lied* romàntic alemany, tot i que això no significa que no es continuessin escrivint *lieder* després d'aquell esfondrament de la societat burgesa que va infantar el Romanticisme (Richard Strauss, Hans Pfitzner o Othmar Schoeck encara en van escriure d'excel·lents). Però també és un fet que, després d'aquella guerra, la poesia alemanya contemporània es produïa amb més naturalitat als cabarets berlinesos que no pas a les sales de concerts. La poesia ja es començava a musicar més per al gran públic que no pas per a l'elit. Així, doncs, Francis Poulenc podia musicar Apollinaire amb devoció, però la seva *mélodie* culta ja no tenia una projecció pública comparable a la que havia de tenir la musicació d'Apollinaire per un cantautor com Léo Ferré, contemporani seu.

En aquesta nova aliança entre poesia i música, la cançó popular ha vehiculat tant la poesia contemporània com la poesia clàssica, de manera paral·lela al que ja havia fet la cançó culta. Així, un Mikis Theodorakis s'ha servit bàsicament de poetes contemporanis com Àngelos Sikelianós, Iannis Ritsos, Iorgos Seferis o Odysseus Elytis, però l'esmentat Léo Ferré tant podia musicar poemes propis o de Pierre Seghers com abordar clàssics simbolistes com Charles Baudelaire, Paul Verlaine o Arthur Rimbaud.

Entre nosaltres, la cançó popular també s'ha acostat moltes vegades a la poesia, sobretot després de l'esclat de la Nova Cançó, mig segle enrere. Sovint ho ha fet de manera esparsa, servint-se en una cançó d'un poeta

L'enregistrament que ha resultat de l'espectacle, l'aportació de Pujadó al centenari de Maragall.

i en la següent d'un altre, segons les necessitats del moment. Però ja molt aviat van aparèixer els treballs monogràfics sobre un únic poeta. *Cançons de la roda del temps* (1964), sobre poemes de Salvador Espriu, de Raimon, n'és el primer exemple, i encara avui un dels més reeixits. Més tard, altres poetes contemporanis com Miquel Martí i Pol o Vicent Andrés Estellés van experimentar aproximacions semblants, de mans de cantants com Ramon Muntaner, Lluís Llach o Ovidi Montllor. En canvi, la nostra cançó popular ha estat més aviat cautelosa a l'hora d'acostar-se a la poesia clàssica, antiga o moderna. De nou, va ser Raimon qui primer va obrir camí, l'any 1970, amb els discos dedicats als clàssics medievals. Però la proposta no ha tingut gaires seguidors, al llarg dels anys, com si la cançó no es volgués arriscar a acceptar la normalitat de la vigència dels nostres clàssics. Els àlbums d'Ovidi Montllor

(Joan Salvat-Papasseit) o de Xavier Ribalta (Joan Maragall, Apel·les Mestres) són més aviat excepcionals.

Miquel Pujadó, cantautor i alhora filòleg, professor i escriptor (i col·laborador de «Serra d'Or»), ha vingut a afegir-se amb naturalitat a aquesta no gaire nodrida llista. Primer ho va fer amb *La sínia i l'estrella*, un àlbum monogràfic dedicat a la poesia d'Agustí Bartra. I ara hi torna amb *Maragall, paraula viva*, arran del centenari de Joan Maragall.

Aquests darrers temps, Pujadó ha dissenyat, aprofitant la seva experiència com a professor d'institut, recitals poeticomusicals especialment pensats perquè es poguessin presentar en instituts, biblioteques i altres institucions culturals. Així, va començar a treballar amb aquest disseni en un monogràfic Maragall, a cavall entre el centenari del naixement i el de la mort del poeta. Josep M. Font, director de la Fundació Torre del Palau, de Terrassa (una entitat dedicada a promoure activitats culturals i de lleure entre la gent jove), el va animar aleshores a completar la feina amb noves cançons per a produir un espectacle complet i finalment també un disc.

Inicialment, Pujadó havia escollit diverses poesies en virtut de la seva cantabilitat natural (com ara «L'al·fàbrega», «La balada del bes» o «Les roses franques»). Però a l'hora de completar la tria de poemes maragallians per a la nova destinació, Pujadó es va adonar que hi havia poemes imprescindibles en qualsevol antologia que es prestaven menys a esdevenir cançó que a ser

recitats, i doncs va pensar que els recitaria en comptes de cantar-los. Però aleshores se li va acudir que l'enregistrament —que s'havia de fer en directe, el dia de l'estrena del muntatge— podia guanyar en varietat i en interès «històric» si sol·licitava de fer aquestes recitacions a diferents personalitats provinents d'àmbits diversos, com el teatre, la poesia, la ràdio, la cançó, la televisió..., sense oblidar la família mateixa del poeta. I així es va fer en efecte el dia 19 d'octubre del 2011, en què l'espectacle es va estrenar a la Nova Jazz Cava de Terrassa, dins el cicle «La deu de les veus», d'Amics de les Arts i Joventuts Musicals, amb la col·laboració de Pasqual Maragall, Joan Manuel Serrat, Carles Canut, Pere Tàpias, Sílvia Còppulo, Miquel Calçada, Núria Feliu, Lúdia Pujol, Jordi Montaner i Maragall, Màrius Serra, Olga Suàrez, Luis Eduardo Aute, Miquel Àngel Pascual, Enric Larreula, Pere Maragall, Mari Pau Huguet i qui signa aquestes línies. Alguns d'aquests no van poder ser presents a l'acte, però en canvi van enviar un enregistrament de la seva intervenció, que es va incorporar a l'estrena. Tot plegat encara va ser filmat, amb tres càmeres, per la Xarxa de Televisions Locals, que finalment també s'havia afegit al projecte.

El producte acabat, doncs, ens presenta d'una banda un CD amb les catorze cançons de Pujadó, acompanyat per Joan Humet, al contrabaix, i Manel López, a l'acordió, més les disset recitacions esmentades, d'una durada total de setanta-tres minuts; i, de l'altra, un DVD que recull el mateix contingut sonor, però amb

Terrassa, 19 d'octubre de 2011. Pasqual Maragall i Miquel Pujadó a l'espectacle *Maragall, paraula viva*, que ha preparat Pujadó.
(Foto: Cristóbal Castro)

l'espectacle sencer, pràcticament sense talls, d'una durada de cent deu minuts. Tot plegat ve embolcallat amb un llibre molt dignament editat que conté tots els textos dels poemes i una bona mostra de fotografies de l'estrena. Editat per Temps Record, l'àlbum *Maragall, paraula viva* es ven a benefici de les fundacions col·laboradores Vida i Pau i Ajuda a Estudians del Tercer Món. S'escau que el disc apareix trenta anys després del primer del cantautor.

L'aportació de Miquel Pujadó al centenari de Joan Maragall constitueix una bona introducció popular a un dels nostres màxims poetes moderns. La selecció de poemes cobreix tots els seus llibres poètics, i fins i tot furga entre els materials que el poeta no va publicar. I alhora reflecteix amb fidelitat les diferents cares de la poesia maragalliana, des de la cançó mediterrània fins a la visió heroica, passant per l'encantament contemplatiu i fins i tot per la cançó festiva. Algú hi podria trobar a faltar algun poema, com ara «En la mort d'un jove» o «Haidé», però la veritat és que la selecció és molt equilibrada i fins completa, malgrat la insistència inicial en la poesia més cantable.

El to de les cançons és lleuger i accessible, sens dubte a propòsit per a arribar al públic per a qui s'havia pensat inicialment (en un altre context, cançons com el fragment seleccionat d'*El comte Arnau* haurien tingut segurament una altra gravetat). Una poesia de navegació transcendent com «Excelsior», per exemple, ens sorprèn per la naturalitat amb què ha esdevingut en boca del cantant una havanera.

La veritat és que la proposta de Pujadó fa pensar per què Maragall, tan festejat per la música culta, no ha tingut més fortuna entre els nostres cantautors moderns. És cert que la llengua insegura i de vegades pobre del poeta ha envellit una mica malament, però si som capaços de superar aquesta objecció de llepafils, la poesia de Maragall ho té tot per a esdevenir cançó: és essencialment musical (Maragall tenia bona oïda, i ben educada), és transparent, és comunicativa, i és, sobretot, profundament universal i intemporal. Maragall és un dels grans, dels més grans, i es mereix, més que homenatges dictats pel calendari, una atenció constant, una lectura sempre renovada, una presència ininterrompuda.